

ma, da žele osloboditi ljude i potaći ih da žive ne obećajući im sigurnosti, da imaju povjerenja u inicijative ali i da ne dozvole da iste budu brutalne, divlje.

O nama ovisi hoće li sutra kršćanski narod biti ozbiljan, odgovoran, savjestan, narod koji radi iz uvjerenja, odrastao. Mi idemo prema manje organiziranoj, manje uniformno ritmiranoj, manje deseterskoj kršćanskoj zajednici. Mi ćemo manje biti diregenti orkestra. Predpjevači Duha Svetoga, oni koji započinju antifone a narod ih Božji nastavlja pjevati s nama — eto nam nove službe. A tko smije ustvrditi da će to biti lakše, da će se to događati bez poteškoća, bez lomova ukoliko ne budemo po volji i želji Duha Božjega?

fra Ignacije Vugdelija

NE ANTITEZA NEGO SIMBIOZA

(Ni staro ni novo — nego pravo i zdravo)

Prije pet godina neke misli ovoga članka iznio sam pred starije, srednje i mlađe svećenike. Oni su mi preporučili da ih tiskam u jednom časopisu. Međutim, nadi premora, prezaoposenosti i drugih ozbiljnijih razloga nisam to mogao učiniti. Lanjske godine povodom članka »Mladi se bune« u »Glasu koncila«, broj 13, od 23. 6. 1968. poslao sam na uredništvo neke refleksije, da bi dotaknuti problemi bili bar djelomično još bolje osvjetljeni i neke praznine u odgovorima popunjene. Mislim, da je to nužno jer neki bitni elementi, ili manjkaju, ili nijesu dosta jasno i snažno u odgovorima naglašeni.

Radi dužine osvrta uredništvo nije moglo uvrstiti dotični dopis. Kasnije sam mislio ovo iznijeti u jednom glasilu, ali do danas nisam uspio. Dva su mi svećenika rekli da to čim prije objavim jer će biti od toga neka korist. Dakle, u vezi osvrta u »Glasu koncila« mislim da su svi odgovori uglavnom problem mladih, njihovo ukopčavanje i uloga u životu i društvu, dobro zahvatili, posebice, dr Bajsić i dr Šagi. Osobito je simpatično što problem tretiraju sa ispitljivim razumijevanjem, sa iskrenom ljubavlju i zdravom slobodom.

Ali se ipak osjeća jedna velika praznina, bitni manjak. Taj vacuum nije prisutan samo u ovim odgovorima, nego puno puta, kada se postavlja i rješava problem stari — mladi, staro — novo. A tu su dvije definicije.

1 — Što je staro, a što novo?

2 — Tko su stari, a tko mladi?

Također, dvije odgovornosti.

1 — Koliko su i koji stari krivi, da je ovako stanje, a ne bolje;

2 — Jesu li i koliko krivi mladi, da nije bolje?

Također, da stvarna analiza bude kompletna, bezuvjetno je potrebno iznijeti situacije i poteškoće koje onemogućuju brzo ostvarenje harmoničnijeg i boljeg društvenog života. I na koncu, praktični zaključak: šta konkretno mogu i moraju poduzeti i učiniti stari i mladi, da stanje, društveni uređaj i život bude za jedne i druge, za sve, i bolji i zdraviji, i zadovoljniji i sretniji, u neposrednoj i bliskoj budućnosti.

Naravski, odgovori na ova pitanja zahtjevaju čitav niz studija; a ovdje samo nekoliko misli i ideja iz studije »Ne antiteza nego simbioza«, s podnaslovom »Ni staro ni novo, nego pravo i zdravo«.

Temeljno je pitanje, što je mladost i što je mlado? Mladost je svjež — poletni — puni — jaki život izražen svježim mislima, toplim osjećanjima i požrtvovnim radom. Iako godine, broj godina, jest faktor koji utječe na postavljanje granice između starih i mladih, ipak treba vrlo paziti i naglasiti, da godine nijesu jedini, dapače ni primarni faktor u tom razlučivanju, nego duša i srce, osjećaj i rad. Zato dobro opaža dr Bajsić, kada kaže: »Nije riječ o razlici godina između mladih i starih, nego o tome, da li netko ima u sebi života, ima li kreativne snage...« Ako prema ovim mjerilima promatramo životnu povorku ljudi, opazit ćemo da ima dosta mladih staraca i starih mladića, stare mladosti i mlade starosti. Mislim, da je pretjerana i kriva tvrdnja dr Šagija (citina profesora Pavića) na koncu članka: »... Jednom mi je rekao pokojni profesor Pavić, i to nikada neću zaboraviti, da su sveci uvijek bili mladi.« Ako misli po godinama mladi, a tu rečenicu kad bi čuli nebesnici, držim, da bi ih čitava plejada u nebeskoj asambleji ustala sa svojih stolica i protestirala. Također slijedeća rečenica: »Svi koji su nešto veliko pokrenuli u Crkvi bili su mladi«: nije tačno. Ta tvrdnja ne samo da je povijesno kriva i da ne djeluje pozitivno u pravcu simbioze stari — mladi, nego je i nepravedna prema starijima, a laskava za mlade. Uzmimo samo primjer četiriju posljednjih Papa, (a možemo tu uključiti i Leona XIII i Pija X).

Pio XI i Pio XII dali su ideje, impusle, i zacrtali putove današnjoj općoj obnovi Crkve, uz pomoć mnogih stručnjaka, teologa, liturgičara i svetih duša, zrelih i starijih godina. A Ivan XXIII i Pavao VI uz suradnju mnogih biskupa, svećenika, redovnika, stručnjaka i kršćanskih aktivista, to ostvaruju. Biskup Lang i kanonik Beluhan, fra Leonardo Bajić i fra Ante Antić, pater Predragović više su privlačili mlade, i neki drugi u zrelim godinama, nego 99% mladih svećenika i redovnika.

Sveci i pokretači obnova i velikih djela u Crkvi većinom su počeli kao mladi, a ostvarili i najviše dali u zrelim godinama.

Vrlo je žalosno, upravo ubitačno, da većina mladih luči mlade i stare po godinama, pa za svoje, bilo stvarno bilo imaginarno loše stanje, baca isključivu krivnju samo na tzv. stare. A koliko ih ima, među studentima i mladim fakultetlijama stvarnih staraca. Oni koji ne rade, koji slabo uče, koji trate vrijeme itd., a bezobzirno valjaju drvlje i kamenje, na sve što je do sada učinjeno; koji ni s čim nijesu zadovoljni, koji su vječno nemirni; zar to nijesu mladi starci?! Pod lijevim i desnim pazuhom nose dvije glavne karakteristike starosti, nerad staraca i brbljavu hiperkritiku baba! Puno puta pretjerano nezadovoljstvo i oholo megalomansko kritizerstvo ima dublje moralno-socijološke korijene i pokazuje svu žalosnu pustoš i bijedu mnogih mladih duša.

Mi nećemo učiniti nikakvu uslugu mladima niti im pomoći ako ne upremo prstom i na njihove pogreške, manjkavosti i propuste. Ako to prešćujemo, ako to umanjujemo, ako to uljepšavamo; mi postajemo sukrivci jednoga stanja koje podjednako škodi i jednima i drugima, pa time samo odgađamo i otežavamo rješenje problema. Istina, to može biti, i često jest, odiozan i nezahvalan posao, ali je nužan, ako hoćemo biti ne jeftini demagozi, nego istinski prijatelji mladeži i ostvaritelji općega i zajedničkoga dobra. Liječnik koji daje samo slatke pilule nije nikakav liječnik, nego obični šarlatan.

Vrlo je važno, upravo odlučujuće za uzajamno povjerenje i efektanu suradnju generacija, mladima iznijeti i dokazati, da današnje poteškoće i problemi vuku svoje korijene iz prijašnjeg stoljeća (pa djelomično i više stoljeća) da su desetljećima opterećeni i koplicirani, osobito u ova dva ratna i po-

ratna perioda. Treba im predočiti da su deset puta stariji od tzv. današnjih starih, ta nerješena pitanja, stanja i probleme, ostavili svima nama u žalosnu baštinu na rješavanje.

I što je vrlo važno: težina tih problema, barem u nekim komponentama, više je pritiskivala tzv. stare nego današnje mlade.

Dapače, mlade treba uvjeriti, da ih zreliji i stariji, barem veliki i poštenu dio njih, ne samo razumiju i s njima suosjećaju, nego da su velik dio posla obavili: putove prokrčili, priprave i predradnje učinili, da zajednički najveći pothvat obnove i reforme uspije. Istina, trebali su i više učiniti, ali zar mladi također nijesu mogli više pridonijeti zajedničkom cilju.

Zajednički je problem, bolje društveno uređenje, sretniji život i mladih i starih, pa ga treba zajedničkim silama i rješavati. A glavni preduvjet za temeljito i uspješno rješavanje jest točna i ispravna dijagnoza. Zato moramo lojalno, pošteno i otvoreno iznijeti i priznati pozitivne i negativne strane i jedne i druge generacije, kao i poteškoće i situacije objektivne prirode. A onda studiozno, velikodušno, složno i uporno tražiti putove, sredstva i načine, što bržem i potpunijem rješenju svih teških problema.

U odgovorima, osobito dna Turčinovića, odviše se insistira na strukturalnim reformama. One su nužne i potrebne, ali kudikamo je važnije, izgraditi ljude koji će reforme sprovoditi. Mi imamo iskustva iz dalje i bliske prošlosti da i najbolji programi, planovi i strukturalni projekti, ostaju mrtvo slovo i kržljave biljke, ako nema dosta sposobnih, izgrađenih i energičnih ličnosti, koji bi trebali te planove oživotvoriti. Najveće i najdnagocjenije posude malo koriste, ako u njima nema dosta sočnog i ukusnog jela, zdravoga i mirisavog pića. Ne varajmo se, puno je važniji posao odgoj i izgradnja novih ljudi: punih svježih ideja, snažnih i trajnih osjećaja, energičnog i požrtvovnog rada; oboružanih ljubavlju, neustrašivošću i ustrajnošću, nego strukturalne reforme. No, da ne bi neki mladi mislili, da je ovo naglašavanje kvalitetnih i karakternih odgojitelja novih ljudi više diverzija a ne iskrena zauzetost i za nove strukture, iznašam dva konkretna, strukturalna prijedloga. Iznašam bez pretenzija na nepogrešivost, »salvo aliorum meliori iudicio«, i da potaknem druge na debatu i akciju.

Već 25 godina razmišljam na temelju opažanja i životnog iskustva, kritički, o srednjoškolskom i fakultetskom školovanju, pa sam došao do uvjerenja, da ima velikih pretjeranosti i bitnih manjaka. Pretjeranosti: previše memoriranja, nepotrebnog i škodljivog opterećivanja memorije i mozga. Praznina: malo aplikacija na neposredne potrebe života i konkretnog, praktičnog ispunjavanja životnih zadaća.

Uzmimo npr. učenje stranih jezika u gimnaziji. Uče se dva do tri strana jezika, francuski i njemački, engleski i ruski, uče se po tri četiri godine, s osmoljetkom i pet do šest godina. Pa kakav je plod toga učenja? Uzmite jednoga matu-ranta ili fakultetski naobraženog intelektualca; uzmite njegov susret, dijalog, s jednim Francuzom, Njemcem ili drugim turistom. Kakav spektakl, kakav neugodan doživljaj, za dijaloganta i za gledaoce?! Vidjeli ste, doživjeli ste: zamuca, raskolači oči, zagega se, mahne glavom, rukom razbaci: čitav se uskomeša; pa ja... izusti, ili ne izusti desetak nevezanih riječi, u najbolju ruku pet do šest kako-tako skalupljenih rečenica. Ili još češće »mudro« šuti. Ili »Je ne sais pas parler« »Ich verstehe wenig deutsch« i gotovo! Eto efekta učenja stranih jezika! Pa kao što lišće i grane upućuju na stablo i korijen tako i efekti upućuju na uzrok. Rekao je najveći Pedagog svih vremena, Gospodin Isus Krist: »Po plodovima njihovim poznat ćete ih.«

Nije dobar sistem, ni metoda učenja stranih jezika. NB. u ovom prikazu govornim za 80% (prije 90%) svršenih učenika.

Nijesam stručnjak za učenje stranih jezika, djelomično vladam francuskim i talijanskim jezikom; mogu prilično konverzirati, ali ne bez smetnja i ne potpuno, ali i tu kao nes-tručnjak, ali sa životnim iskustvom, mislim, da mogu dati dva savjeta.

1 — Kod učenja stranih jezika trebao bi učitelj — profesor — druge godine 50% gradiva govoriti, tumačiti, ispiti-vati i razgovarati na dotičnom stranom jeziku, a treće i čet-vrte godine od 60% do 80%.

2 — Davati teme, konverzacije iz živih, praktičnih i za-nimljivih životnih okolnosti i potreba.

Druga pretjeranost u sistemu gimnazijskog školovanja je matematika. Matematika, i visoka komplicirana matematika, je potrebna za tehničare, inženjere, fizičare, itd; ali za veliki dio životnih situacija, zvanja i profesija, nije potrebno ni po-la onoga što se u gimnaziji uči.

Hajde, učinite anketu u jednom gradu; koliko svršenih gimnazijalaca iza pet do deset godina zna izračunati volumen jedne bačve?!

Ali najveća pogreška današnjeg i uopće dosadašnjeg školovanja jest sistem predugog, suhoparnog, monotonog i ukapljenog školovanja, s vrlo slabim kontaktom sa životom. Tvrdim, na temelju vlastitog iskustva, i opažanja na drugima, koliko od naučnog materijala nosimo u život i koliko nam je potrebno u praksi: da pola memorijalnih učenja može otpasti, jer više štete nego što koriste. Štete fiziološki, psihički, higijenski i moralno. Za ovo treba duže obrazloženje, možda drugi put.

Na koncu dva posve konkretna prijedloga:

1 — Vrijeme fakultetskog školovanja uključeno sa pripravom (osmoljetkom i gimnazijom): dosta je svega 12 godina, ali kvalitetno probranog školovanja, osim nekih profesija. Dotični svršeni srednjoškolci trebali bi kroz pet do deset godina svake godine jedan do dva mjeseca usavršavati na tečajevima svoje znanje. Također od vremena do vremena i kasnije. Već sa 18 godina mladi čovjek treba početi preuzimati ozbiljne odgovornosti, ulaziti 50% u praktični život; a sa 22 godine u suradnji i s pomoću starijih 80%. NB. Kad bi mladi osjetili, da nijesu samo na teret društvu, nego da su već od 18 godina produktivni, spontano bi prestalo 50% njihovog nezadovoljstva.

Konkretno za nas bogoslove i svećenike: bogoslovi bi trebali biti ređeni u 20 godini za đakona a u 22 za svećenika. Zatim pet šest- godina surađivati sa iskusnim pastoralcima. A svi svećenici i redovnici trebali bi svake druge godine biti mjesec dana na tečaju, satkanom od predavanja, debata, i odmora. In fine: tko zna bolje, široko mu polje!

Drugom zgodom o načinima, sredstvima i drugim okolnostima za suradnju, koordinaciju i zajednički rad mladih i starih za opće dobro.

Don Cvitan Radišić, župnik

Najavljeni MISAL s novim REDOM MISE nismo još štampali, jer se je javio samo mali broj naručilaca. Ako se javi dovoljan broj, umetnut ćemo i najnovije promjene u obredima SVETE SEDMICE.